

Rainers Paclafs

MEDIJU MAĢIJA un vara pār maņām

Rainers Paclafs ir pieredzējis valdorfskolotājs, kurš jau pagājušā gadsimtā pievērsās “jauno masu mediju” fenomenam, kas strauji attīstās cilvēku apziņas manipulācijas virzienā, līdz ar to arvien vairāk ietekmējot mūsu dzīvi. Tas izraisa nopietnas bažas par cilvēces un visas Zemes nākotnes likteņiem. Piedāvāju jūsu uzmanībai dažus fragmentus no šīs grāmatas.

Dažus mēnešus pēc Pirmā pasaules kara beigām, tieši 1919. gada politisko apvērsumu situācijā, Rūdolfs Šteiners sāka atklāti runāt par jaunu sabiedrības iekārtu, par saimnieciskās, garīgās un tiesiskās dzīves pārveidošanu. Viņš uzstājās ar lekcijām fabriku strādnieku priekšā, uzrunāja Eiropas valstu vadītājus, piedalījās diskusijās, rakstīja grāmatas un publicēja rakstus dažādos laikrakstos. Viņš mēģina parādīt, ka sociālā organisma atveseļošana ir nepieciešama un iespējama ar konsekventu trīsdalīgumu. Brīvas, pedagoģiski autonomas skolas dibināšana Štutgartes cigarešu fabrikas *Waldorf-Astoria* strādnieku bērniem bija tikai viena no daudzajām iniciatīvām, kurām bija jākļūst par šī koncepta īstenošanas paraugiem. Rūdolfs Šteiners cerēja, ka tā veicinās antroposofijas izplatīšanos un pierādīs tās auglīgumu praktiskajā dzīvē.

Skolas atvēršana bija paredzēta 1919. gada vasaras beigās. Pirms tam Rūdolfs Šteiners pārtrauca savu darbību Vācijā un aizbrauca uz Dornahu Šveicē, lai iepazīstinātu Antroposofiskās biedrības biedrus ar šo nodomu. Viņš nolasīja lekciju ciklu, kas vēlāk tika publicēts – “Audzināšanas jautājums kā sociāls jautājums”. Sešās lekcijās viņš iztirzāja valdorfpedagoģijas spirituālos, kultūrvēsturiskos un sociālos pamatus. Viņš pievērsa klausītāju uzmanību lielām, visu pasauli aptverošām kopsakarībām, kuras pieprasa no pedagoģijas jaunu garīgu orientāciju. Šī cikla kulminācija bija viņa norāde uz cilvēces inteliģences izmaiņām nākotnē: runājot par inteliģenci šodien – viņš teica –, ir jāsaprot, ka tā nebija vienmēr tāda kā šodien. Agrākos gadsimtos, kad Ēģiptes un Mezopotāmijas kultūras piedzīvoja uzplaukuma laikus, tā bija pilnīgi citāda, un, tikai nonākot pie senās grieķu-romiešu kultūras, tā pārveidojās par zinātniski-rationālu domāšanas spēju, kāda tā ir kļuvusi mums ierasta un pašsaprotama. Taču tās attīstība nav beigusies, tā iet pretī jaunai metamorfozei un atkal grasās pieņemt citu veidolu. Un pievērsšanās valdorfpedagoģijai ir saistīta ar šo inteliģences neizbēgamo attīstību. Viņš norādīja uz to ar sekojošiem vārdiem:

“...Turpmākajos gadsimtos un gadu tūkstošos šī inteliģence¹ kļūs par ko citu, par ko pilnīgi atšķirīgu. Mūsu inteliģencē jau šodien var pamanīt noteiktas iezīmes, kas norāda uz šīm izmaiņām.

¹ Vārds „inteliģence”, ko Rūdolfs Šteiners konsekventi lieto šajā lekcijā, nozīmē cilvēka dvēseles spēku, kas veido un uztur izziņas tiltu starp Radītāju un radību. Tā ir spēja, kurai pateicoties cilvēks ir būtne „pēc Dieva vaiga un līdzības” un kas aptver visu trīsdalīgo cilvēku kā domājošu, jūtošu un darbojošos būtņi. Tulkojot šo tekstu, vietās, kur tiek skarti modernie laiki, gribējās padoties kārdinājumam un aizvietot vārdu „inteliģence” ar tā mūsdienīgāko ekvivalentu „intelekt”, kas ir izkaltusi, arimanizēta inteliģence – tas pats izziņas spēks, bet Jauno laiku attīstības gaitā dabaszinātnes ietekmē t.s. „objektivitātes” vārdā atbrīvots no jebkādam jūtām un veicinājis cilvēka gribas dezorientāciju un pavājināšanos, līdz ar to faktiski zaudējot eksistenciālo saikni ar savas izcelsmes avotu. Bet, ņemot

Mēs, cilvēki, piedzīvosim, ka mūsu inteliģence tieksies saprast tikai nepareizo, maldīgo, nepatieso un domāt tikai ļaunu.

Slepenskolu mācekļi un jo sevišķi iesvētītie jau labu laiku zināja, ka cilvēces inteliģence attīstās ļaunuma virzienā un ar laiku kļūs arvien neiespējamāk iepazīt labo ar inteliģenci vien. Pašlaik cilvēce atrodas pārejas stadijā. Mēs varam teikt: cilvēkiem, kuri nenes sevī kādus īpaši mežonīgus instinktus, sasprindzinot inteliģenci, vēl tikko izdodas nedaudz saskatīt labā gaismu, taču šī inteliģence iegūs arvien stiprāku noslieci domāt ļaunu, caurstrāvot cilvēka morāli un izziņu ar ļaunumu, ar maldiem.

Šī atziņa bija viens no iemesliem, kādēļ iesvētītie sevi sauca par “bažu vīriem”. Ja aplūko cilvēces attīstību no tās puses, kuru es tikko aprakstīju, tā tiešām izraisa bažas; bažas tieši par inteliģences attīstības tendenci. Ne jau velti inteliģence mūsdienu cilvēkam spēj iedvest tik daudz pašlepnuma un augstprātības. Varētu teikt, ka tā ir inteliģences pārļauošā priekšnojauta piektajā pēcatlantiskajā posmā, kura sākumā mēs pašlaik atrodamies.

Ja cilvēks, dzīvojot uz Zemes, neattīstītu neko vairāk kā inteliģenci, viņš kļūtu par ļaunu būtni. Ja mēs rēķināmies ar cilvēces nākotni un gribam, lai šī nākotne būtu veselīga, mēs nedrīkstam paļauties uz vienuspusīgu inteliģences attīstību. VĒL ēģiptiešu-haldeju laikā šī inteliģence bija kas labs, bet tad tā saradojās ar nāves spēkiem. Nākotnē inteliģence arvien vairāk saradosies ar maldus spēkiem un ar ļauno.

Cilvēcei nevajadzētu nodoties ilūzijām. Tai būs jāaizsargājas no vienuspusīgi attīstītas inteliģences. Ne velti ar antroposofisko garazinātņu cilvēcei tiek dots kas cits, proti, iespēja uzņemt no garīgās pasaules to, kas iespējams ar atjaunoto gaišredzības spēju, ko nevar izprast ar inteliģenci vien, bet tikai iedziļinoties iesvētīšanas zinātnes gūtajās atziņās no garīgajām pasaulēm ar jaunas gaišredzības starpniecību.²

Tas, ka Rūdolf Šteiners ar visdziļāko nopietnību izsaka šo domu četras reizes, liek nojaust, kādu izbrīnu tas izraisīja viņa klausītājos, iespējams, pat nobiedēja viņus. Toreiz šis pareģojums varēja skanēt nesaprotami un mīklaini. Bet šodien?

vērā, ka vārds „inteleks” tikpat labi pastāv arī vācu valodā, un Rūdolf Šteiners būtu varējis to lietot, ja uzskatītu par vajadzīgu (viņš lekcijā to lieto tikai 3 reizes), es tomēr pārvarēju kārdinājumu un atstāju visas 73 „inteliģences” savās vietās, aicinot lasītāju paturēt prātā raksturoto kopsakarību [Tulk.].

² Pilnu lekciju var izlasīt šeit: http://media.wix.com/ugd/2a376a_96e6e42324104b948487706bb2680d7e.pdf

UZTVERE UN DOMĀŠANA – VĀRTI PASAULĒ RŪDOLFA ŠTEINERA IEGULDĪJUMS VIDUSEIROPAS KULTŪRĀ

Fragments no grāmatas “Mediju magija un maņu pārvaldīšana”³

Rūdolfs Šteiners bija vēl jauns, mazpazīstams Vīnes privātskolotājs, kad 1887. gada beigās sāka darboties Vīnē un Berlīnē izdotā laikraksta “*Deutsche Wochenschrift*” redakcijā kā kritisks sava laika vērotājs. Viņš publicēja tajā iknedēļas komentārus par tā laika notikumiem reihā, tai skaitā piedāvāja arī dažus izvērstākus apcerējumus, kā aicinājumu apjēgt aktuālo situāciju. Šo rakstu sērijā izceļas viens neliels sacerējums, kas parādījās 1888. gada jūnijā. Tajā autors raugās tālu pāri ikdienas notikumu horizontam. Tā nosaukums ir “*Die geistige Signatur der Gegenwart*” (Mūsdienu gara pazīmes). Toreiz tas tika maz ievērots, taču kļuva par ceļa rādītāju visam turpmākajam Rūdolfa Šteintera dzīves darbam un tādēļ arī šodien pelna īpašu uzmanību.

Šajā rakstā Rūdolfs Šteiners vispirms atskatās uz “vareno laika plūsmu”, kas ap 1800. gadu pārņēma Rietumu cilvēces dižgarus, un “drosmīgi izvirzīja viņiem ārkārtīgi lielu uzdevumu”. Tas bija laiks, kad uzplauka vācu ideālisma filosofija. Tās pārstāvju – Fihtes, Hēgeļa, Šellinga un citu – darbos Viduseiropas vāciski runājošo tautu kopiena tika aicināta ķerties pie sava īpašā uzdevuma izpildes lielajā tautu saimē. Sākās tās spējas attīstīšana, kura varēja izveidoties tikai uz vācu valodas un kultūras pamata, proti, pasaules īstenību pilnā mērā aptveroša tīra domāšana, kas nav atkarīga nedz no maņu pieredzes, nedz no dievišķo varu atklāsmes, bet pati var iesniegties visdziļākajos pasaules noslēpumos. “Toreiz valdīja pārlicība, ka cilvēka domāšanai ir iespējams nepieciešamais izrāviens.” Attīstot šo spēku, saka Rūdolfs Šteiners, vācu tauta būtu atklājusi savu dziļāko aicinājumu. Mērķis bija – tautas apvienojoša, visu pasauli aptveroša gara kultūra, kurai pamats tika ielikts kosmopolītiskajos vācu klasikas un romantikas ideālos.

Taču 19. gadsimta turpmākā attīstība, turpina Rūdolfs Šteiners, gāja citus ceļus. Aicinātie nepalika uzticīgi iesāktajai misijai. Tas noveda līdz “pārrautai saiknei ar tautas garu”, jo tajā brīdī tika zaudēta jebkāda uzticēšanās patstāvīgas domāšanas spēkam. Visa pasaule bija lepna par **zinātnes** sasniegumiem, bet tās vienīgā metode bija vērošana, maņu **pieredze**. Domāšanai pienācās tikai pakļaušanās, kalpojoša funkcija. “To, ka mūsu domāšana, nebūdama piesaistīta maņām, balstoties tikai pati sevī, varētu ieskatīties pasaules norisēs daudz dziļāk nekā jebkura ārēja vērošana, neviens vairs nesaprata. Cilvēki vispār atteicās no lielo, noslēpumaino radības jautājumu risināšanas.” Un tāpēc, konstatē Šteiners, cilvēce gribot negribot atkrita atpakaļ un nokļuva situācijā, kuru uzskatīja par pārvarētu: “Noraidīt domāšanu un izcelt pieredzi, ja paraugās dziļāk, ir pilnīgi tas pats, kas akli ticēt atklāsmēm, ko piedāvā reliģija.” Līdzīgi reliģijai, kas pieņem gatavas patiesības, nespējot tās ne patstāvīgi izpētīt, ne pārbaudīt, domāšana pakļāvās maņu pieredzes diktātam un jebkura iedziļināšanās aiz parādībām darbojošos spēkos jau sākotnēji tika paziņota par neiespējamu. Bet tas atņēma cilvēkam pašnoteikšanās iespēju un liedz jebkādu iekšēju brīvību.

³ Reiner Patzlaff, “*Medienmagie und die Herrschaft über die Sinne*”.

Vidusjomas uzdevums: patiesība un zinātne

Gan zem cilvēciskā līmeņa nolaidies Rietumu intelekts, gan pārcilvēciskā Austrumu gudrība dara cilvēku nebrīvu. Atklāsmēm piemīt zināms spiediens. Tās dāvina patiesību, bet neļauj piedzīvot to pašam, pārbaudīt un novērtēt ar savu domāšanu. Tās pieprasa aklu pieņemšanu, vienkārši ticību. Savukārt Rietumu zinātne liedz cilvēkam brīvību, jo pakļauj viņu maņu pieredzes dogmai. Tā pieļauj patstāvīgu domāšanu un vērojumus, bet liedz izzināt parādību būtību, kas paslēpta aiz tām, tādejādi aizsprostojot pieeju patiesībai. Tātad mums ir:

Rietumos	Austrumos
Pieredzes dogma	Atklāsmes dogma
Zinātne	Patiesība
Zemcilvēcisks intelekts	Pārcilvēciska inteliģence

Rūdolf Šteiners saskatīja Viduseiropas īpašo uzdevumu augstākajā mērā **cilvēciskas inteliģences** attīstīšanā, kas nav nedz pārcilvēciska, nedz zemcilvēciska (zinātni izstrādājoša), taču neatsakās no “patiesības” senā, visaptverošā nozīmē un arī nepazaudē neko no Jaunajiem laikiem piemītošās precizitātes. Rūdolf Šteinera dzīves darbs tika veltīts šim uzdevumam. Atliek tikai iztulkot “cilvēcisko inteliģenci” grieķu valodā, un mēs iegūstam apzīmējumu, kādā viņš nosauca savu darbu – Antroposofija. Tā grib savienot patiesību ar zinātni, pieredzi ar atklāsmi un parādīt cilvēkam viņa būtnes kodola pilnīgās brīvības jomu. Pamatakmeni šim darbam ielika viņa 1892. gadā aizstāvētā disertācija “Patiesība un zinātne. Prelūdijs ‘Brīvības filosofijai’” (Izd. Antroposofija: <http://www.aplis.lv/#!grmatas/cyzb>).

Ceļš maņu pasaulē – Gētes vērošanas spēks

Kā tad Rūdolf Šteiners īstenoja šo drosmīgo, pēc citu ieskatiem bezcerīgo nodomu? Viņš sāka to īstenot divos veidos, kuri abi ved pie mērķa, viens otru papildinot. Viens no tiem ved ārējā, maņu pasaulē un sākas ar jautājumu: ‘Kā mēs varam mainīt savu domāšanu, lai tā neveidotu bālas, ēnām līdzīgas skices, kas ir tālas krāsainai, dzīvai un daudzveidīgai jutekliskajai pasaulei, kuru tās mēģina attēlot? Kā mēs varam aptvert īstenību visā tās daudzveidībā un tiešumā ar domāšanu, turklāt tā, lai mums nebūtu jāspekulē ar to, ko mēs īstenībā nevaram zināt, bet tiktu pie reālas patiesības?’ Šis jautājums ir interesants ne tikai no akadēmiskā viedokļa, tam ir liela praktiska nozīme, jo mūsdienā domāšana, lai cik tā brīžiem ir slīpēta un šķietami praktiska, bieži pierāda savu nepraktiskumu. Cik gudrību netiek izdomāts progresa veicināšanai vienā vai otrā dzīves jomā, kuras galu galā izrādās pilnīgi nepraktiskas, jo, saskaroties ar īstenību, parāda, ka tām nav nekā kopīga?! Cik bieži dārgie optimistiski noskaņoto politiķu un zinātnieku projekti izrādās ne vien neveiksmīgi, bet pēc to izraisītajām sekām pat kaitīgi, jo iepriekš izdomātais praktiski nesaskan ar faktisko situāciju?! Pasaule attīstītos pavisam citā virzienā, ja mums izdotos izkopt patiesi praktisku domāšanu.

Kā to var panākt, Rūdolf Šteiners konkrēti paskaidroja rakstā “Praktiskās domāšanas izkopšana” http://media.wix.com/ugd/2a376a_39accac003a64c07b6207fa3fcd31d24.pdf

Kurš studēs šo rosinošo, viegli lasāmo rakstu, jau pēc dažām lappusēm ar izbrīnu konstatēs, ka Šteiners rīkojas citādi, nekā varētu gaidīt: domāšanas vingrinājumu vietā mēs lasām smalkus norādījumus uztveres vingrināšanā. Paradoksālā veidā praktiskā domāšana ir apgūstama, apzināti atsakoties no domāšanas un sistemātiski vingrinot un stiprinot juteklisko uztveri, kā arī aizliedzot sev spekulēt, uztverto pārdomājot.

Autors mudina mūs, piemēram, regulāri un arvien precīzāk novērot laika apstākļus, taču konsekventi atturēties no jebkādam prognozējošām domām, ļaujot notiekošajam intīmi iedarboties uz savu dvēseli. Tad inteligence, kas ir apslēpta lietās, tās likumsakarības varēs iedarboties uz mums, pati pasaule sāks izpausties mūsos, un mēs pamazām pieradīsim neizteikt pārsteidzīgi paviršus un gatavus prāta spriedumus par lietām un parādībām, bet dzīvot ar jautājumu: Ko tās man stāsta, ja es pilnīgi atkāpjos un intensīvi ieklausos; kas no tām nāk man pretī?

Skaidrs, ka šādi rezultāts diez vai ir ātri sasniedzams. Jāprot gaidīt, iespējams, gadiem ilgi, izturēt bez atbildes, kuru labprāt gribētos saņemt, un nekad to neizspiest. Tas palīdz tuvoties iekšējiem dabas spēkiem, mainīt savu attieksmi pret dzīvi, sākt nodarboties ar zinātņi, kurā cilvēka godbijības un nojausmas spēja, kā arī dziļa interese par pasauli netiek nobīdīta malā kā traucējoša "subjektivitāte", bet tiek izmantota kā izziņu veicinošs spēks, kā tilts uz patiesību. Radikāla zinātnes nošķiršana no morāles radījusi problēmu, kuras dēļ tik ļoti cieš mūsu laiks; šeit tā tiek atrisināta, turklāt visnotaļ zinātniskā ceļā.

Ka tas nebūt nav cēls un nerasniedzams ideāls, bet tas, ko tiešām iespējams praktizēt, pierāda Gētes dzīves darbs, kurš šai ziņā bija liels meistars un ne velti vērtēja savu dabaszinātnisko pētījumu metodi daudz augstāk par dzeju, ieskaitot arī "Faustu". Viņš dēvēja to par "vērojošu spriestspēju", un ar šo spriestspēju jau savā jaunībā sasniedza to, kas atrodams viņa grāmatā "Dzeja un patiesība", kuras IX grāmatā tiek stāstīts, kā, arvien no jauna aplūkojot nepabeigtās Strasbūras katedrāles fasādi, zīmējot to un pārdomājot, viņš pētīja tās mākslinieciskās īpašības. Beidzot viņš bija tik cieši saudzis ar to, ka varētu pats to pabeigt. XI grāmatā var lasīt šīs epizodes turpinājumu:

"'Žēl,' kāds teica, 'ka katedrāle nav pabeigta un mums ir tikai viens tornis.' Es ieteicos: 'Man arī žēl, ka nevar redzēt to gatavu, jo šie četri gliemeži izceļas pārāk strupi, tur būtu jābūt vēl četriem viegliem torniņiem, kā arī vienam lielākam vidū, kur rēgojas lempīgais krusts.'

Kad ar sev raksturīgo dzīvīgumu es biju izteicis šo apgalvojumu, mani uzrunāja kāds maza auguma, brašs vīrs un jautāja: 'Kurš jums to teica?' 'Pats tornis,' es atbildēju. 'Esmu to tik ilgi un uzmanīgi aplūkojis, interesējies par to tik ļoti, ka tas beidzot nolēma atklāt man šo acīmredzamo noslēpumu.' 'Tas jums ir teicis patiesību,' apstiprināja vīrs. 'Es to zinu vislabāk, jo esmu katedrāles celtniecības lietu pārzinis. Mūsu arhīvā ir oriģināla skices, kuras saka to pašu, un es varu jums tās parādīt.'"

Tāpat Gēte noteica laika apstākļu prognozi, ko savās atmiņās apliecina daudzi viņa viesi. Arī par saviem dabaszinātniskajiem atklājumiem viņam jāpateicas intīmas vērošanas spējai, kas viņam atklāja ne vienu vien "acīmredzamu dabas noslēpumu". Kad Rūdolfš Šteiners 1882. gadā tika aicināts sagatavot pirmo Gētes dabaszinātnisko rakstu izdevumu, viņš tiem pievienoja arī Gētes izziņas teorētisku izklāstu, pamatojot šo jauno metodi modernās dabaszinātniskās apziņas priekšā filosofisku domu formā (*Grundlinien einer Erkenntnistheorie der Goetheschen Weltanschauung*, 1886).

Atcerēsimies: Šis pirmais ceļš, vēlāk saukts arī par gēteānisku, ved domāšanu, kura tiek pievērsta jutekliski materiālajai pasaulei, pie kāpinātas uztveres, ļaujot pasaulei ieplūst vērotājā un piepildīt viņu ar pasaules domām.

Ceļš gara pasaulē

Otrs ceļš, kuru Rūdolfs Šteiners attīstīja tālāk par Gēti un soli pa solim attēloja savā grāmatā “Brīvības filosofija”, pievēršas iekšējai, garīgi pieredzamai pasaulei un sāk ar jautājumu: Kā domāšana var tikt atbrīvota no nepieciešamības producēt sevī miglainus domu spokus, kuri pretendē uz patiesību par spēkiem, kas darbojas dabā un kosmosā, taču nenes sevī nekādu realitāti un nevar ne uz ko reāli iedarboties? Šīs domas var tikai norādīt uz to, kas tās nav – līdzīgi salmiem, kuru tukšais vidus norāda, kā tiem trūkst? Kā lai mēs sasniedzam reālu gara klātbūtni mūsu domās?

Ikviens piedzīvo to, ka mēs nevaram domāt bez satura. Šķiet, ka domāšana sastāv no domu virknējumiem, kuros katra atsevišķa doma ir saistīta ar kādu objektu un pauž kādu noteiktu ar to saistītu saturu. Bet Šteiners rosina mūsu uzmanību vērst nevis uz domu saturu, bet uz domāšanas procesu: mums jāmēģina novērot domāšanu kā darbību. Tātad, nevis domāt par domāšanu, kas tik un tā nozīmētu veidot saturu – domāšanas produktu, bet uztvert domāšanas procesu kā tādu.

Ja mēs mēģinām sekot Šteineru aicinājumam, tad drīz vien atklājam, ka domāšana nemaz nevar citādi, kā zibenīgi panirt zem izvēlēta objekta. Lai arī mums pašiem tā jāiekustina, taču, tikko sākusī darboties, tā tūlīt izslīd no mūsu uzmanības loka, jo apziņā uzreiz ienāk domas, kas jau ir domāšanas produkts. Tāpat kā mūsu acis, skatoties kādu filmu uz kinoekrāna, nevar vienlaicīgi vērot motoru, kas darbina kinoaparātu, tikpat neiespējami ir domāt un vienlaicīgi novērot domas veidojošo spēku, jo mēs vienmēr esam pilnīgi tajā, ko domājam, un šajā mirklī nezinām, ka mēs domājam. Pat tad, ja mēs domājam par domāšanu, tas nav citādi.

Tātad, mums skaidri jāatšķir domāšanas produktu no paša to producējošā spēka. Mēs redzam domas kā peldošas ledus plāksnes uz ūdens virsmas, kā izveidotu, gatavu, ieguvušu noteiktas kontūras un sastingušu ūdeni, kas kristalizējies un atdalījies no mīkstā, plūstošā elementa un ir pateicīgs tam par savu esamību. Straume ir straume tikai tad, ja tā plūst, strāvo, ir aktīva, citādi tās nav vispār.

Tāda ir arī domāšana; tā ir viena vienīga dinamika, griba, darbība, kustība, kas pastāvīgi norit un nekad pati neparādās – tikai rada pasauli. Tā līdzinās radošajiem dabas spēkiem, kuru būtība ir nevis gūt sev, bet vienmēr atdot no sevis, un tas kļūst redzams kā radība.

Kas ir pārbaudījis šos Rūdolfa Šteineru “dvēselisko vērojumu rezultātus” un kam tie kļuvuši par pārliecību, tas drīkst teikt: šeit es iegūstu brīvību, jo šeit es atrodu reālu radošo garu, ko gribēju iepazīt; es atrodu to sevī pašā bez jēlkādiem svešiem, nezināmiem un nesaprotamiem elementiem pa vidu. Es atrodu tajā savas būtnes daļu. Vērojot domāšanas procesu, izziņas subjekts un objekts saplūst, pieredze un atklāsme saslēdzas kopā.

Iegūstot šo pieredzi, pamatīgi mainās arī domu dzīves saturs. Kurš apzinās šo plūstošo, dinamisko domāšanas raksturu, centīsies veidot kustīgus un plūstošus jēdzienus, dzīvības pilnas domas un idejas, kas būs paplašināmas, attīstīties spējīgas un tādejādi arvien bagātākas ar pasaules substanci. Viņš nenoliegs gara realitāti un nelietos tukšas frāzes. Viņš to vienkārši praktizēs savā domāšanas darbā. Tad spirituāls pasaules uzskats vairs nebūs ticības lieta, tas balstīsies precīzos vērojumos un līdz ar to varēs kļūt par gara zinātņi patiesā šī vārda nozīmē.

Pasaules un Es komūnija

Tādejādi mīlestība pret tīru **uztveri** ved pie īstenības piesātinātas **domāšanas** par juteklisko pasauli ārpus manis, savukārt mīlestība pret tīru **domāšanu** ved pie gara pasaules reālas **uztveres** manī. Abi šie ceļi noslēdz loku, jo gara pasaule, kas atveras manai domāšanai, darbojas arī ārējās lietās, tikai tajās es to pārdzīvoju no ārpuses, proti, tās darba jutekliskā atklāsmē, kamēr domāšanā es iepazīstu tās būtību no iekšpuses, uzmodinot, atdzīvinot sevī kā radošu spēku. Cilvēciskā inteliģence un dievišķā inteliģence saplūst kopā.

Kāds brīnumains spēks dzīvo mūsos! Tas spēj savienot sevī un caur sevi abus polus: iekšieni un ārieni, mūsu esamību un pasauli, pieredzi un atklāsmi. Tas ir mūsu cilvēkbūtnes loceklis, kas visu enerģiju velta, lai izdzēstu pats sevi un bez atlikuma ienirtu jutekliskajā pasaulē vai pilnīgi saplūstu ar gara pasauli; spēks, kas nekad netiecas pievērsties sev, bet vienmēr nododas kam citam – mīlestībā pret domāšanu un mīlestībā pret uztveri, tomēr nekad nepazaudējot sevi, nekad nepazūdot citā, arvien atgriezoties pie sevis. Tas ir Es spēks. Viņa žests vienmēr ved prom no sevis – pie lietām. Turpretī mums visiem pazīstamais ego, kuru mēs parasti uzskatām par savu personību, rāda pretēju žestu: tas vienmēr attiecina apkārtni uz sevi, pats jūtoties kā centrs, kas īpašs, un norobežojas no pasaules, pārdzīvojot savu patību, kas nav ārpassaule. Es ļauj visam ieplūst sevī, tas kļūst par trauku un starpnieku, un, jo stiprāks ir Es, jo pilnīgāka ir viņa pašizliedzība, kas ļauj tam pārdzīvot pasauli, dabu un cilvēci.

Vai tā ir sagādīšanās, vai nē, tomēr mēs drīkstam uztvert kā svarīgu zīmi faktu, ka šo savu dziļāko spēku mēs apzīmējam ar vārdu, kurā ieskanas arī tās būtnes vārds, kas dzīvoja uz Zemes kā augstākais dievišķais ES (*ICH*) un mīlestībā uzņēma sevī visu pasauli un visu cilvēci, upurējot sevi tai, un kas augšāmcelusies no nāves: Jēzus Kristus, Zemes Cilvēks un Dieva Dēls. Viņa spēks mūsos sāk darboties, kad mēs ar mīlestību pievērstamies Zemes pasaulei, ļaujam tai ienākt sevī caur visām maņām un pacietīgi ieklausāmies, kas tai ir mums sakāms, un, no otras puses, iedziļināmies domāšanas debesu pasaulē, lai ļautu tai augšāmcelties, “no šaurās savpatnības varas paplašinoties līdz pasaules esamībai” (Rūdolfs Šteiners).

Domāšanas un uztveres kristianizācija – tā varētu nosaukt to, uz ko Rūdolfs Šteiners mūs aicināja. Cik nopietni un konsekventi viņš mēģināja to īstenot, pierāda grāmata “Filosofijas mīklas”, kurā viņš noliek mūsu priekšā visu svarīgāko filosofu domu celtni, sākot no antīkajiem laikiem līdz 20. gadsimta sākumam. Šajā darbā viņš katras atsevišķas personības domāšanā un jūtās iegremdējas tik pilnīgi, tik dziļi iesniedzas viņu nodomos, ka ar šo matēriju pazīstamam cilvēkam rodas iespaids: ja atbilstošais filozofs būtu vēl dzīvs un varētu izlasīt šo apkopojumu, viņam būtu jāsaka: “Es nevarētu sevi raksturot vēl pareizāk. Īstenībā šis Šteiners ir sapratis mani labāk nekā es pats.” Un tas nav tikai atsevišķā gadījumā, bet visos, par kuriem ir runa! Tā nav nekāda jauna filosofija, kuru R. Šteiners grib pielīdzināt vai nolikt pretī citām jau pastāvošām; viņš māca mums ar mīlestību iedziļināties visos redzespunktos, katrā ievērot tā īpašo stāvokli, novērtēt katra uzskata attaisnoto pusi, tomēr nekad neapstāties pie viena no tiem, bet visus kopā pacelt aptverošā apziņā, kas akceptē katru atsevišķo esamību ar tās ierobežojumiem, tomēr visas kopā ved tālāk pie cilvēkus apvienojošas, pasauli aptverošas gara pieredzes, kurā katrs atsevišķais piedalās jo vairāk, jo pilnīgāk īsteno pats sevi. Novest līdz komūnijai Es un pasauli, cilvēka garu un Dieva garu – tā nav esošo pasaules uzskatu kvantitatīva pavairošana, bet kvalitatīvs lēciens, tāpat kā kristietība, ja tā sevi pareizi izprot, negrib būt reliģija līdzās daudzām citām, bet gan visu esošo reliģiju vispārcilvēciska kulminācija.

Katra augoša cilvēka attīstības soļos ietilpst pārejā no bērnības uz jaunību atklāt pašam sevī intelektuālo spēku, kas ļauj, tā sakot, “izšķilties” no bērnīgiķīgi sapņainās vienotības ar pasauli un nostiprināt savu identitāti, lai apliecinātu sevi pasaulē, lai ar apzinātu spriedumu prastu norobežoties no visa svešā un

atraisīt “šaurās patības iekšējo varu”. Šis spēks kļūst skaidri tverams 5. klases bērnos, un tas ir nepieciešams process, ko nevar un nedrīkst traucēt. Tomēr, kā pēc ieelpas jānotiek izelpai, lai cilvēks nenosmaktu, tā dvēseles un gara veselības dēļ jānotiek arī citam procesam. Šis process ir kā divi ceļi: maņu pasaulē un gara pasaulē, kā uztveres paplašināšana un domāšanas padziļināšana. Šī mērķa vārdā valdorfskolas skolotāji kopā ar bērniem un jauniešiem, sākot ar 5. klasi, katras dienas sākumā līdz pat skolas beigām runā Rūdolfā Šteinera sacerēto vārsmu:

RĪTA VĀRSMA

Es raugos pasaulē,
Kur gaiši staro Saule,
Kur zvaigznes spoži mirdz,
Kur akmeņi guļ mierā,
Kur koki šalcot aug
Un zvēri jūtot dzīvo,
Kur cilvēks dvēselei
Un garam mītni dod.

Es raugos dvēselē,
Kas manī iekšā dzīvo.
Gars dievišķais, tas auž
Gan Saules, gan dvēseles gaismā,
Gan ārā kosmosā,
Gan iekšā dvēseles dzīlēs.

Pie Tevis, Dieva gars,
es gribu vērsties lūdzot,
lai spēks un svētība
gan mācībām, gan darbam
man iekšā aug un briest.